

שיעור בפדגוגיה שימושית

אויטול וקלארק מטיילים בפומפיי

היה שלום מר ציפס (צפון, תל-אביב, בריטניה) הוא ספר סנטימנטלי שהיה לרב-מכר באנגליה, בין שתי מלחמות-העולם. מורה בריטי שמרני מאמין כי יש במיקצועו שליחות קדושה, אך אינו מצליח להגשים אותה אלא בעזרת אהבתה ועזרתה של אשה מעריצה. הספר היה לסרט מצליח לפני שלושים שנה, והוא חוזר עתה בגרסה מחודשת, על מסך ענק, בצבעים טבעיים, עם פיזמונים לא כל-כך מקוריים ברקע, ועם פיטר אוטול בתפקיד ראשי. ותכונה אחרונה זו שקולה כנגד כל הסצנות המתקנות, סיורי התיירות, ושאר המיסחורים ש-הם תופעת-קבע בסרטים יקרים מסוג זה. אוטול יוצר את אחת הדמויות הסימפטיות ביותר שלו עד היום על הבד, ואין למצוא דופי באף מילה אחת היוצאת מפיו, ולא בקטנה שב-תנועותיו. משתתפים עוד: פטולה קלארק ומייקל רדגרייב.

דם ואש במכסיקו

תומאס מיליאן: אדמה וחרות

טפפה (אסתר, תל-אביב, איטליה) — מערבון איטלקי, מצוי לם בספרד, עם שחקנים מכל העולם, ועלילה המתרחשת ב-מכסיקו. טפפה, גיבור הסרט, הוא איכר, עני מרוד, המצטרף בחדווה לכל מהפיכה, תוך אמונה תמימה למדי, שהיא תביא גאולה, ופונה לה עורף כשמסתבר לו שממשלות נופלות, אך המישטרה והמישטר לעולם עומדים. תומאס מיליאן, בתפקיד זה, רוכב על גלי חיוביו המבהיקים וצחוקיו המצלצלים ב-הצלחה רבה, ופליטות-הפה שלו, במיבטא מכסיקאי מתנגן, מעוררים גלי-צחוק בקהל. פרט לזאת, מערבון איטלקי טיפו-סי: הרבה דם, אלימות בשפע, אונס ורצח המוני כאוות-נפשכם. לא צריך להתייחס בריצנות גדולה מדי. בתפקיד הנבל, אורסון וולס עצום-המידות, כמעט גונב את ההצגה בקולו העמוק ובמבטיו הערמוניים. אך בסופו של דבר מיועד הסרט למעריציו של מיליאן הרבים, לחובבי אלימות והרפתקות, המתרחשים תחת שמי מכסיקו הלהטים — תוצרת ספרד.

איד לא לשדוד בנק

וירגיל סטארקוול: מבוקש חי או מת

קח את הכסף וברח (אוריון, תל-אביב, ארצות-הברית) — קורות חייו של וירגיל סטארקוול, הנער הפחות-מוצלח ב-ש-כונה, שהחליט להיות שודד, משום שנכשל בכל העיסוקים האחרים. אוסף של בדיחות חזותיות ומילוליות, פרי דמיונו של הבדרן-שחקן-סרטיסט-אי-במאי וודי אלן, הנחשב לאיש ה-מצחק ביותר באמריקה בשנים האחרונות. הסרט הוא סאטיר-רה על פולחן הפשע, המקובל באמריקה, והוא עשוי בצורה של תוכנית טלוויזיה המנציחה את השלבים בהתפתחותו של הפושע השלומיאל, בליווי הסברים „מעמיקים“. למשל: ויר-גיל הילד מגנן על הצ'ול (חריקות נוראיות נשמעות בפס קול) משום שגופו של הכלי מסמל עבורו חמוקי אשה, ואילו הק-ש, שמל לגבריות. אם כי בחלק מן הבדיחות רצוי להבין אנגלית ולהכיר את האווירה האמריקאית, והסרט אינו מעו-דן במיוחד מבחינה טכנית, אך יש בו בידור ושעשוע בשפע.

קולנוע המחתרת הגיע לארץ. המשורר דויד אבידן, שביקר מיספר פע'ים באמריקה, והשתלב שם ב„מחתרת“ במולדתה, הביא אותה גם לישראל, והוא מארגן עתה פסטיבל שלם, בו מוצגים ארבי-עה סרטים מוזרים ובליתיציפיים, בליחי הס-בריו של אבידן עצמו. באמריקה מכבס קולנוע-המחתרת את ה-התקוממות נגד המיססד ונגד תעשיית ה-סרטים הענקית, המטילה מרותה על כל הסוככים בצילה. כל מיני אמנים, משוררים, ציירים ופסלים, שמצאו באומנות השביעית אפשרות נוספת להביע את עצמם, עושים שם סרטים באורכים מדקה ועד שמונה-שעות, כשהם נותנים פורקן להזיות ולדמיון הפרוע ביותר, תוך התעלמות מוחלטת מ-כל שיקול מסחרי.

אבל מה קורה בישראל, שאין בה תעשיית סרטים להתקומם נגדה? כאן לדעת אבידן, המחתרת צריכה להיות ביטוי לאינדיבידוא-ליות, שהוא המושג האנטי-מימסדי ביותר בארץ. „אינדיבידואליזם, בארץ, זה משהו בין מותרות לעבירה ביטחונית.“ נאום דויד אבידן.

הזכות לא להבין. בין ארבעת ה-סרטים שהוא מציג, שניים הם כמובן שלו עצמו, „זווי“ ו„הכל אפשרי“. שני הסרטים עוקבים אחרי תהליכים של היתקפות בין בני-אדם, סאדומזוכים (מושג חביב על אבידן) והשתוללות לשמה, תוך שימוש בכל מיני טכניקות קולנועיות, ש-בחלקן חדרו גם לקולנוע המיסחרי (צלומים כפולים ומשולשים, עריכה בקצב מטורף). הסצנות קשורות ביניהן בקשר אסוציאטי-בי, שאינו נראה לעין כלל, והפסקול גרוש פלולוי, ומוסיקה אלקטרונית מכל הסר-גים.

התוצאה מבלבלת, ואם אבידן מעניק ל-קהל, בדברי הפתיחה שלו, את הזכות לא להבין, אין ספק שרבים מן הצופים מש-תמשים בזכות זו.

גם מי שבא כבר מוכן לחזותה מעין זו, מוכה דתהמה. כמה רעיונות מצליחים להיק-לט מן הפעם הראשונה שרואים את הסר-טים, למשל בהכל אפשרי — כאשר יוליוס קיסר קם להרוג את הקושרים נגדו, רוצח אותם אחד אחד ומסיים בברוטוס, ב-מילים: „גם את ה, ברוטוס!“

מי שרוצה לקלוט יותר, מוטב שיילך לראות את הסרטים עוד כמה פעמים, ומי שמצפה כאן לערב קולנוע מקובל, מוטב שישאר בבית.

כדברי אבידן: „אם באת להרוג את הזמן, עשה זאת כשגבר אל המסך.“ המחתרת דורשת מן הצופה לפתח אותו מאמץ שה-קיע בו הבמאי, אם לא יותר.

נוסף לשני הסרטים של אבידן, מוצגים גם שני סרטים של צייר אמריקאי צעיר בשם טום פאלאצולו, שהם אופייניים לגל ההלקאה העצמית הפושט בין המשכילים מעבר לאוקיאנוס. פאלאצולו מצלם חומר תיעודי, אבל עורך אותו בצורה כזאת ש-במקום הנצחית-מאורעות פשוטה, מתקבלת תמונה עגומה מאד של המבוכה הרוחנית, המוסרית והמצפונית של ארצות-הברית. זה לפחות הרושם הראשון. אבל יכולים להיות גם פירושים אחרים. הרי זו מחתרת.

תדריך

תל-אביב

*** טופאז (אופיר, ארה"ב) — ריגול רוסי בצרפת מתגלה דרך גיוריק וקובה. במאי: היציקיק.

*** גבירתי הנאווה (גורדון, ארה"ב) — חוזמר מפואר ורבי-מכר, ביצוע מלוטש. רקס הירסון ואודרי הפבורן.

*** קאובוי של הצות (גת, ארה"ב) — אשפתות גיוריק ועלובי-הנפש השורצים בהם, בסרט עטור אוסקרים. מי-חק משובח. סרט בעייתי.

*** סטיריקון (סטודיו, איטליה) — הזיות מטורפות של פליני. חובה לחובבי-הקולנוע.

*** כנופיית הסיציליאנים (תל-אביב, צרפת) — סרס-פסע מקצועי. אלן דלון, ז'אן גאבן, לינו ונטורה.

*** ז'ול ז'זים (פריז, צרפת) — משולש-אהבה-הידידות יוצא דופן, עם ז'אן מורו ואוסקר ורנר. במאי: פרנסואה טריפו. סרט קלאסי.

ירושלים

*** החיים המתוקים (ארגון, איטליה) — רפוסיה קטלנית על רומא בת זמננו. בימוי מבריק של פליני.

*** נמל התעופה (חן, ארה"ב) — סופרמרקט של בעיות ותסביכים לפי מיטב הנוסחאות של רבי המכר האמריקאי, איים, מוגש במיקצועיות ואינו משעמם לרגע. יש מה לראות, אין מה לזכור. בורט לנקסטר, דין מרטין והלן הייס.

*** המכורים לזהב (סינרמה, ארה"ב) — מערבון מזמר על מחפשי-זהב בקליפורניה. לי מארווין מבריק.

*** אדין 31 (תכלת, שוודיה) — שביתת-פועלים מצולמת בסיגנון רומאנטי, אסתטי מאד. פרס פסטיבל קאן.

*** ספר הג'ונגל (תל-אור, אר-ה"ב) — סרט מצויר לפי סיפורי קיסלינג. מתאים לצעירים ומבוגרים.

חיפה

*** אלכסנדר המאושר (מוריה, צרפת) — כיצד להתבטל באושר. לקח אנטי-סוציאלי, עם פיליפ נוארה בתפקיד הראשי. קומדיה.

*** רון אדם, רון (גיל, איטליה) — תומאס מיליאן משליך במרץ סכינים, במערבון משעשע יותר מאשר מוחח.